

Komentarz egzegetyczny do tekstu: Flp 1,15-21

4 niedziela Pasyjna – 11 marca 2018

Tłumaczenie:

15. *[I tak] Niektórzy głoszą Chrystusa kierowani zazdrością i kłótnią,
a inni dobrą wolą.*

16. *Jedni z miłości, wiedząc, że leżę [tu] dla obrony Ewangelii,*

17. *drudzy (zaś) ogłaszają Chrystusa kierowani egoizmem, nieszczerze,
ponieważ wydaje im się, że zwiększą uciążliwość moich więzów.*

18. *Co z tego [wynika]?*

Jedynie [to], że każdym sposobem

– czy pozornie, czy prawdziwie –

Chrystus jest ogłaszany,

a z tego się cieszę.

Ale nawet będę się cieszył.

19. *Wiem (bowiem), że to stanie się dla mojego ratunku dzięki waszej modlitwie
i wsparciu ducha Jezusa Chrystusa 20. zgodnie z moim oczekiwaniem i nadzieją,
że w niczym nie zostanę zawstydzony, lecz w całej jawności, jak zawsze, tak i teraz,
Chrystus będzie uczyniony wielkim w moim ciele, czy to przez życie, czy przez śmierć.*

21. *Bo dla mnie żyć to Chrystus, a umierać to zysk.*

[...] – oznaczają wyrazy, których nie ma w tekście, ale przy tłumaczeniu na język polski należy/można je dodać

(...) – wyrazy występują w tekście, ale można je pominąć ze względu na polską składnię (są zbędne)

Forma/Struktura/Kontekst:

List Apostoła Pawła do Filipian należy do listów o niekwestionowanym pawłowym autorstwie i jego treść jest bardzo ściśle związana z okolicznościami napisania listu. Paweł znajduje się w więzieniu (Flp 1,12-14 i in.), co należy sobie wyobrazić raczej jako areszt domowy, i oczekuje na wyrok, stąd w liście znajduje się refleksja na temat znaczenia życia i śmierci w życiu wiary (np. Flp 1,22-26). Jeśli przez wzmiankowane w liście uwięzienie rozumieć uwięzienie związane z wydarzeniami opisanymi w Dz 21-28, to prawdopodobnym miejscem napisania listu jest Rzym (1,13 pretorium; 4,22 pozdrowienia z domu cesarskiego; i in.), a datować należałoby go na początek lat 60' I w. n.e.

Omawiany fragment przynależy do segmentu 1,12-26, w którym Apostoł wyjaśnia sytuację swojego uwięzienia, swoich doświadczeń głoszenia Ewangelii oraz postawy wobec możliwej śmierci.

Komentarz:

w.15. Paweł wyjaśnia wprowadzoną w w.14 informację o aktywności „wielu z braci” (*pleionas ton adelphon*), w kontekście jego uwięzienia, dzieląc ich na dwie kontrastujące ze sobą grupy. Głoszą oni Chrystusa z zazdrości/zawiści (*fthonon*) i kłótności (*erin* – dosł. spór, kłótnia), lub z dobrej woli (*di' eudokian*). Nie jest jasne o jaką grupę, działającą z wątpliwą motywacją, chodzi. W omawianym fragmencie Paweł wydaje się zakładać, że treść głoszenia jest poprawna, natomiast wątpliwa wydaje się być motywacja części głoszących. Zapewne spór dotyczył autorytetu i roli Apostoła Pawła, a nie samej, przyniesionej przez niego Ewangelii.

w.16. Powrót do grupy o pozytywnej motywacji nasuwa pytanie o to, jakie jest dopełnienie zarówno wcześniejszego określenia „dobrej woli”, jak i obecnego „z miłości” (*eks agapes*). Nie jest jasne, czy dopełnieniem jest Paweł czy Chrystus/Bóg, choć bardziej prawdopodobne wydaje się nastawienie wobec Pawła – wyjaśnia ono również kontrastowanie dwóch postaw.

„Leżę [tu]” (*keimai*) jest najczęściej tłumaczone przenośnie, jako „wyznaczenie, przeznaczenie”, czyli jako dostrzeżenie celowości w sytuacji uwięzienia. Proces Pawła przed rzymskim trybunałem oznaczał wydanie wyroku w sprawie rodzącego się Kościoła i mógł stanowić precedens dla traktowania chrześcijan, stąd zrozumiałe jest wspomnienie obrony Ewangelii w kontekście procesu i oskarżeń.

w.17. Werset 17 przynosi dookreślenie celu, jaki stawiają sobie wrogo do Pawła usposobieni głosiciele – chcą uprzykrzyć mu sytuację uwięzienia. Motywy to egoizm (*ex eritheias*) i nieszczerłość (*oux hagnos*), natomiast nie wiemy jakie środki miały prowadzić do osiągnięcia postawionego sobie przez tych głoszących celu. Możliwe, że jakiś określony sposób głoszenia Ewangelii mógł stanowić sugestię i wskazanie dla władz o niebezpieczeństwie, jakie płynie z działalności Apostoła Pawła. „Ogłaszają” (*katangellousin*) wskazuje na publiczny kontekst głoszenia Chrystusa.

w.18. Pytanie retoryczne skłania adresatów do przemyślenia kwestii interpretacji takiego biegu wypadków. Apostoł cieszy się z rozprzestrzeniania Ewangelii w swojej sytuacji uwięzienia (Flp 1,12-13), natomiast głoszenie z nieczystą motywacją przez „braci” stanowi problem.

Postawa Pawła wobec opisanej sytuacji wydaje się zaskakująca – jeśli tylko głoszony jest Chrystus, czyli treść Ewangelii jest zachowana, to nawet zła motywacja przyczynia się do Bożego działania i to budzi radość Pawła. „Pozornie” (*profasei*) oznacza wykorzystanie pretekstu, ukrycie prawdziwej motywacji. Tak jak uwięzienie Pawła stało się okazją do głoszenia Ewangelii, tak nieczysta motywacja głoszących mimo wszystko przyczynia się do realizacji pawłowej misji życia – rozprzestrzeniania Ewangelii.

w.19-20. Radość Apostoła jest skierowana nie tylko na teraźniejszość, ale i w stronę przyszłości – na to wskazuje końcówka wersetu 18. Kluczowym dla zrozumienia tego fragmentu jest tłumaczenie wyrażenia przyimkowego *eis soterian* – „do ratunku / do zbawienia” i chociaż Paweł najczęściej używa tego terminu w znaczeniu religijnym, w tym kontekście zasadne wydaje się tłumaczenie przez słowo „ratunek” i odniesienie tego słowa do sytuacji uwięzienia i niepewności, co do swojego losu.

Apostoł jest przekonany, że dzięki prośbom modlitewnym Filipian (*dia tes hymon deeseos*) oraz wsparciu/pomocy (*epichoregias*) Ducha Jezusa Chrystusa sytuacja, w której się znalazł doprowadzi do tego, że Chrystus będzie wywyższony, dostrzegalny w postawie Pawła. Apostoł spodziewa się i liczy na to, że niezależnie od przebiegu wypadków w trakcie procesu będzie mógł publicznie przyczynić się do głoszenia Chrystusa swoim ciałem, tj. swoim losem, jakkolwiek on nie będzie. Zawstydzenie (*aischynthesomai*) oznaczałoby w tym kontekście wyparcie się Chrystusa, zamiast wystąpienia w „całej jawności” (*en pase parresia* = publicznie) i opowiedzenia się za sprawą Ewangelii.

w.21. Przeciwności, pomiędzy którym zawiera się ludzkie życie, czyli życie i śmierć, zostają tutaj urzeczownikowane, tak jakby Apostoł chciał podkreślić to, co jest ich prawdziwą istotą i naturą. I tak jeśli „żyć” (na tej ziemi) to Chrystus, to bycie z Nim, to śmierć przestaje być czymś więcej jak przejściem do pełniejszego życia z Chrystusem. Temat ten będzie rozwinięty w dalszej części omawianej sekcji – Flp 1,22-26.

Podsumowanie:

Flp 1,15-21 stanowi fragment sekcji listu do Filipian, w której Apostoł Paweł mierzy się z sytuacją uwięzienia w kontekście jego misji głoszenia Ewangelii. Jest gotów nawet zjawiska nieprzychylnie mu, jak głoszenie Chrystusa z wrogości wobec niego czy możliwość zakończenia procesu wyrokiem śmierci, postrzegać z perspektywy rozprzestrzeniania Ewangelii i wskazywania na Chrystusa (wywyższania, czynienia wielkim). Ta perspektywa pozwala mu pisać o radości z tego, że Ewangelia o Chrystusie jest głoszona i ogłaszana publicznie, także na przykładzie jego losu, jako oskarżonego w procesie. Można wyraźnie dostrzec, że przyjęcie takiej perspektywy przez Apostoła Pawła było efektem doświadczenia działania Boga w głoszeniu Ewangelii w zaskakujących okolicznościach i sytuacjach, które na pierwszy rzut oka wydawały się zamknięciem możliwości działania.

Grzegorz Olek